

Ontdek méér klassiek op orkest.nl

Mozarts Requiem met Roberto González-Monjas

Cappella Amsterdam en het Nederlands Kamerorkest combineren Mozarts onvoltooide meesterwerk met Haydns *Symfonie nr. 44 'Trauer'* en betoverende koormuziek van Caroline Shaw.

wo 12 november, 20:00 - PHIL Haarlem
do 13 november, 20:15 - Amare
vr 14 november, 20:15 - TivoliVredenburg
za 15 november, 20:15 - Het Concertgebouw
zo 16 november, 15:30 - Concertzaal Tilburg

Nederlands Kamerorkest
Roberto González-Monjas,
dirigent en viool
Heide Müller, koordirigent
Rosalia Cid, sopraan
Matteo Ivan Rašić, tenor
Nicole Chirka, mezzosopraan
Martin-Jan Nijhof, bas
Cappella Amsterdam

Roberto González-Monjas

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief

Altijd weten wat er speelt? Schrijf je in voor de nieuwsbrief van het Nederlands Kamerorkest en het Nederlands Philharmonisch. Hoor als eerste over concerttips, achtergrondinterviews, speciale producties en nieuwe concerten. Scan de QR-code om je aan te melden.

N NEDERLANDS ⁷⁰jaar
KAMERORKEST

DER TOD — Schubert UND DAS MÄDCHEN TRIPELCONCERT — Beethoven

Gordan Nikolić,
leiding & viool
Alasdair Beatson,
piano
Quirine Viersen,
cello

Yakult

za 18 okt — Het Concertgebouw

orkest.nl

PROGRAMMA

Ludwig van Beethoven (1770 - 1827) Tripelconcert in C, op. 56 (1804)

Allegro
Largo
Rondo alla polacca

Pauze

Franz Schubert (1797 - 1828) Strijkkwartet nr. 14 in d, D. 810 'Der Tod und das Mädchen' voor strijkorkest *arr. Gustav Mahler (1896)*

Allegro
Andante con moto
Scherzo: Allegro molto
Presto

NEDERLANDS KAMERORKEST
Gordan Nikolić, muzikaal leider en viool
Quirine Viersen, cello
Alasdair Beatson, piano

za 18 oktober, 20:15
Het Concertgebouw
zo 19 oktober, 15:30
Theater De Vest

Duur concert: ca. 105 minuten

Bij het *Tripelconcert* van Beethoven speelt Alasdair Beatson op een negentiende-eeuwse vleugel, gehuurd van Andriessen Piano's - Vleugels, vanuit hun collectie met historische instrumenten. Het in Haarlem gevestigde Andriessen is een begrip in Nederland als het om klassieke piano's en vleugels gaat.

Zeventig jaar Nederlands Kamerorkest

We hebben iets bijzonders te vieren. In dit seizoen blaast het Nederlands Kamerorkest maar liefst zeventig kaarsjes uit. Het concert van vanavond vormt de opening van dit speciale jubileumseizoen, met feestelijkheden in de Spiegelzaal en de mogelijkheid om deze avond te vereeuwigen met een jubileumfoto.

Beethoven en Schubert

Wenen was vanaf de late achttiende eeuw meer dan honderd jaar lang hét muzikale centrum van de wereld. Componisten als Haydn, Mozart en Beethoven trokken naar de stad om er hun mooiste muziek te componeren. Franz Schubert was het eerste grote muzikale genie dat er geboren werd. Schubert keek enorm op tegen Beethoven, die een generatie ouder was. De twee hebben elkaar vermoedelijk nooit ontmoet, maar Beethoven kreeg op zijn sterfbed een aantal Lieder van Schubert onder ogen. 'Deze Schubert bezit de Goddelijke vonk!', zou hij hebben uitgeroepen. Enkele dagen later was Schubert een van de fakkeldragers tijdens Beethovens begrafenis. De muzikale erfgenaam heeft zijn idool ternauwernood overleefd: anderhalf jaar daarna werd ook Schubert begraven, naast Beethoven.

Tripelconcert

Als er één genre populair was in de romantiek, dan was het wel het soloconcert. Violisten als Niccolò Paganini en pianisten als Franz Liszt imponeerden het publiek met hun virtuoze spel, in een heroïsche strijd met het orkest. Duizenden vioolconcerten moeten er in de loop van tijd door honderden componisten geschreven zijn, minstens zoveel pianoconcerten en een kleiner stapeltje celloconcerten. Ludwig van Beethoven deed er – zoals wel vaker – een schepje bovenop: hij schreef in 1803 een concert waarin het orkest het opneemt tegen viool, cello én piano. Voor dit *Tripelconcert in C* moet hij het in de barok zo populaire concerto grosso als voorbeeld hebben genomen. Het idee daarvan is dat een groepje musici (het concertino) tegen een groter ensemble, (het ripieno) 'concerteert', oftewel wedijvert. Of moeten we zeggen: *battelt*? Vooral de concerti grossi van Händel en Corelli zijn nog altijd populair. Tegelijkertijd speelt Beethoven met de verwachtingen van het publiek

dat verzot was op solo-concerten. Zo laat hij de eerste melodie na de orkest-introductie door achtereenvolgens de cello, de viool en de piano inzetten. Toch ontvouwt het *Tripelconcert* zich eerder als een concerto grosso voor pianotrio en orkest dan als soloconcert met drie solisten. Het is opvallend dat de cellopartij hondsmoeilijk is. De vioolpartij is ook behoorlijk pittig. De pianopartij daarentegen, is – relatief gezien – iets eenvoudiger. En dat terwijl in het genre van het pianotrio, tot aan Beethovens eigen *Pianotrio op. 1* van een paar jaar eerder, de pianopartij altijd dominant was. Dat was het publiek dus ook gewend. Maar Beethoven wilde de drie instrumenten juist gelijkwaardig behandelen. Dus mogen ook de twee strijkers flink uitpakken. Een andere reden dat Beethoven de piano niet op de eerste plek zette, was om zijn opdrachtgever Aartshertog Rudolf, prins van Oostenrijk, een beetje te ontzien. Rudolf was een uitstekende pianist, maar geen professioneel musicus. Misschien was het zelfs een reden om geen soloconcert, maar een tripelconcert te componeren. Een concerto voor Rudolf alleen zou Beethoven wel erg beperken in zijn mogelijkheden. Het is heel goed mogelijk dat Beethoven om die reden een viool- en een cellosolist toevoegde. Het is lange tijd mode geweest om dit concerto af te serveren als een vreemd stuk en zelfs een minder werk tussen de grootse *Symfonie nr. 3 'Eroïca'* en de *Pianoconcerten nrs. 3 en 4*. Maar de afgelopen decennia is het stuk aan een opmars bezig. En dat is erg begrijpelijk. Het langzame deel, met daarin een grote rol voor de cello, is werkelijk prachtig en de pakkende melodieën van het eerste en het laatste deel wedijveren om welke het meest nageneuried zal worden na afloop.

Eros en Thanatos

Voor de meeste mensen is een ontmoeting met De Dood het laatste wat je wil. Toch was het in de middeleeuwen een populair motief: de dood als minnaar. Eros en Thanatos. Als romantische twintiger greep Franz Schubert in zijn Lied *Der Tod und das Mädchen* terug op die oude fascinatie. Terwijl de tekstdichter van dat Lied, Matthias Claudius, er alles aan deed om de dood neer te zetten als een vriendelijke verlosser van de aardse ellende, componeerde Schubert een beangstigend en beklemd Lied. Kaal, uitgebeend en ijzingwekkend beangstigend, maar tegelijkertijd sardonisch verleidelijk; zo schildert Schubert de dood voor. Zeven jaar later nam hij dit Lied als basis voor zijn veertiende strijkkwartet, een genre dat hij pas net écht onder de knie had. Er was in die tussentijd veel veranderd: Schubert

verlangde inmiddels daadwerkelijk naar de dood, steeds heviger en op-rechter. Het was zijn enige uitweg uit een leven vol armoede en pijn, onder meer veroorzaakt door de slopende ziekte syfilis. Waar het Weense publiek op luchtige muziek hoopte, kwam Schubert in dit kwartet met de donkerste, meest dramatische klanken denkbaar. Alle vier de delen staan in mineur, dat is ongekend! Elk deel geeft een andere blik op de dood: de angst voor het sterven is te horen in het koortsachtige eerste deel, een verslag van een doodsstrijd. In het Andante con moto klinkt het bekende liedthema met variaties. Soms dwingend en streng, maar ook mild, verleidelijk en lieflijk. Het korte derde deel komt het dichtst in de buurt van enige verlichting en vervult in die zin de rol van een scherzo. Het slotdeel is een woeste dodendans: een tarantella, die volgens de folklore zijn naam ontleent aan de beet van de tarantula, die alleen overleefd kan worden door wild te dansen. Hier klinkt overigens nog een liedverwijzing: in de viool is het thema van *Erk König* te horen, die in Schuberts gelijknamige Lied symbool staat voor de dood die een kind komt halen. Aan het einde van de negentiende eeuw werkte Gustav Mahler, op dat moment een van de bekendste dirigenten ter wereld, aan bewerkingen van strijkkwartetten voor de concertzaal. Want, zo vond Mahler, een strijkkwartet is geschreven voor de intimiteit van de kamer. Wil je het effect van die muziek in een grote zaal benaderen, dan moeten flinke aanpassingen gedaan worden. Vlak voor zijn benoeming tot directeur van de Weense hofopera – de hoogste muzikale positie denkbaar – nam Mahler het veertiende strijkkwartet van de de door hem zeer bewonderde Schubert onder handen. Schuberts muziek wordt weliswaar flink opgerekt, maar dat kan het stuk goed hebben. Mahler brengt de intieme, bij vlagen angstaanjagende en beklemmende kamermuziek naar de grote zaal, zodat we collectief kunnen griezelen, maar nog steeds persoonlijk geraakt kunnen worden.

Tekst: Alexander Klapwijk

**70
jaar**

Kortingsactie

Wie jarig is trakteert. Om te vieren dat het Nederlands Kamerorkest zeventig jaar bestaat, kun je dit seizoen met 20% korting naar een concert. Ga voor meer info naar orkest.nl/nko-jarig.

Gordan Nikolić, leiding/viool

Gordan Nikolić is sinds 2004 de concertmeester en muzikaal leider van het Nederlands Kamerorkest. Nikolić werd in 1968 in het huidige Servië geboren, begon op zijn zevende met vioolspelen en ging twee jaar later naar een internaat voor vioolles. Hij vervolgde zijn studie bij dirigent en violist Jean-Jacques Kantorow in Basel en noemt de legendarische dirigent Sir Colin Davis als grote inspirator. Onder Davis was Nikolić van 1997 tot 2017 concertmeester van het London Symphony Orchestra. Nikolić staat niet als dirigent voor het Nederlands Kamerorkest, maar voert vanaf de eerste lessenaar de musici aan. Hierbij streeft hij ernaar dat elke musicus zijn of haar eigen muzikale visie naar voren kan brengen. Nikolić wordt veel gevraagd als muzikaal leider bij internationale gezelschappen. Daarnaast is Nikolić docent aan het Conservatoire de Paris, de Hochschule für Musik in Saarbrücken en Codarts in Rotterdam. Vorig seizoen vierde Gordan Nikolić zijn twintigjarig jubileum als muzikaal leider van het Nederlands Kamerorkest, met als kers op de taart Brahms' beroemde *Vioolconcert*.

Quirine Viersen, cello

Behalve met de standaard concerten van het cellorepertoire, heeft Quirine Viersen een grote band met de celloconcerten van Samuel Barber, Erich Korngold, Antonin Dvorak en met het Dubbelconcert van Johannes Brahms. Haar interesse in hedendaagse muziek bracht haar in 2018 nog tot het uitvoeren van de wereldpremière van *Glacier* op De Cello Biënnale Amsterdam, een solowerk dat Jacob ter Veldhuis speciaal voor Quirine schreef. Een grote passie van Quirine is ook het spelen in kamermuziekverband, zoals met een ensemble rond pianist Severin von Eckardstein, waarmee zij in 2022 een tournee van acht concerten als pianokwintet langs de grote zalen van Nederland maakte. Quirine maakte ruim tien albumopnames, haar meest recente (met Thomas Beijer) verscheen najaar 2023 en bevat onder meer de sonates van Chopin, Poulenc en Escher.

Alasdair Beatson, piano

De Schotse pianist Alasdair Beatson speelt een breed repertoire op zowel moderne als historische instrumenten, met bijzondere aandacht voor klassieke, vroegromantische en Franse muziek (vooral Fauré), naast de muziek van hedendaagse componisten. Als productief kamermusicus werkt

Alasdair samen met onder meer Steven Isserlis, Alexi Kenney, Viktoria Mullova, Pieter Wispelwey, de strijkkwartetten Doric, Gringolts en Meta4, en het Nash Ensemble. Recente opnames van Alasdair zijn onder meer werken van Beethoven en Schubert voor viool en fortepiano met Viktoria Mullova, en een solo-pianorecital *Aus Wien* op Pentatone. In 2025 treedt hij onder andere op in Wigmore Hall, en op festivals zoals Bath Mozartfest, Cumnock Tryst, Musikdorf Ernen, Festivalta, IMS Prussia Cove, Lewes Chamber Music, Resonances en Yellow Barn. Alasdair is artistiek directeur van het kamermuziekfestival in Musikdorf Ernen in Zwitserland.

Nederlands Kamerorkest

Het Nederlands Kamerorkest werd in 1955 opgericht. Violist en dirigent Szymon Goldberg was muzikaal leider vanaf de oprichting van het orkest tot aan 1979. Hij verwierf wereldfaam toen hij met het orkest in de Carnegie Hall in New York speelde: 'If ever a concert merited the epithet 'perfect', it was the one given by Szymon Goldberg and his Netherlands Chamber Orchestra in Carnegie Hall,' schreef The New York Times destijds. Het Nederlands Kamerorkest is met 25 tot 45 musici een klein en intiem orkest en weet het publiek telkens weer mee te slepen met zinderend samenspel. De musici vertrouwen blind op elkaar, en die chemie is voelbaar tijdens een concert. In 2004 werd Gordan Nikolić aangesteld als muzikaal leider. Het orkest is samen met het Nederlands Philharmonisch de vaste orkestpartner van De Nationale Opera en wordt internationaal gerekend tot de beste operaorkesten.

Klankcast over zeventig jaar Nederlands Kamerorkest

In de podcast Klankcast hoor je de echte verhalen uit het orkest. In de jubileumaflevering in het kader van zeventig jaar Nederlands Kamerorkest spreekt Botte met nestoren uit het orkest. De aflevering is te beluisteren in diverse podcastapps of via orkest.nl/podcast-jubileum.